

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

EL REC COMTAL

d'Enric H. March

Editorial: Viena

Barcelona, 2016

Pàgines 261

Hidrografia, societat

El Rec Comtal era el canal o la séquia principal d'abastiment d'aigua a la població emmurallada de Barcelona. Al llarg del traçat, d'uns dotze quilòmetres, proporcionava força motriu als molins instal·lats en el seu recorregut i servia per a regar les hortes. Aquesta estructura hidràulica, probablement d'origen romà, es va consolidar en la segona meitat del segle X, i n'hi ha documentació ben antiga. En les excavacions del Born, no gaire lluny del carrer que s'anomena precisament del Rec Comtal, se n'han trobat vestigis.

El llibre d'Enric H. March és magnífic des de qualsevol punt de vista, tenint en compte que, a més, ha estat dissenyat de forma impecable, amb una bona quantitat de documentació gràfica desconeguda, original i atractiva. En els diversos capítols, l'autor relata la història d'aquesta notable infraestructura hidràulica, actualment desusada, i aporta documents fotogràfics de diversos indrets del recorregut, des de la Mina de Montcada, passant per Sant Andreu, fins al lloc on hi havia el castell de Regomir, amb la qual cosa el llibre es converteix en una història gràfica i sentimental de Barcelona. **JP**

**LO QUE NO TE MATA
TE HACE MÁS FUERTE**

de David Lagercrantz

És de sentit comú afirmar que avui en dia els llibres —clar, també els llibres, per què no?— s'han vist reduïts en bona mesura a mers objectes de consum, mercaderies, i com a tals subjectes a les lleis del mercat, en aquest cas editorial: les del benefici i la rendibilitat, les del *best-seller*... Tota la resta —si em permet la paradoxa— és simple literatura... Aquesta és la quarta entrega de la sèrie *Millennium* —les tres primeres escrites per Stieg Larsson van constituir un enorme èxit de vendes internacional—. Hi havia, doncs, que rendibilitzar —«franquiciar» he llegit en algun part— aquest èxit, que tenia a més el morbo dels drets d'autor heretats per la companya del periodista suec o per la resta de la seua família.

La prematura mort d'Stieg Larsson va ser, pel que sembla, només un petit problema que no podia obstaculitzar en cap manera els beneficis que podia generar la continuació d'aquesta sèrie. Dit i fet: amb una total obscenitat es va publicar el 2015 aquest quart lliurament, no sense abans tenir la certesa que la novel·la —un altre *thriller* de referència polític— seria consumida tan massivament com les anteriors. L'estil periodístic —ters i deslitteraturitzat— de Larsson havia de facilitar, si és possible, l'empresa. El re-

Traducció: Martin Lexell i J. J. Ortega Román

Editorial: Destino

Barcelona, 2015 | Pàgines 655

sultat final és des d'aquest punt de vista impecable per als lectors —malgrat l'esgarrifós absurd títol del minipròleg: 'Un año antes, casi al amanecer'—, inclosos els més acèrrims seguidors de Larsson.

Amb David Lagercrantz —autor de renom en Suècia— s'ha apostat sobre segur a dues bandes. D'una banda estem davant d'una novel·la que tècnicament calca el relat cinematogràfic-televísu de Larsson —escenes paral·leles, talls abruptes en la narració, repeticions a manera de rebotinat, etc.— i per una altra es continuen explotant els mateixos llocs comuns de l'autor original: la violència de gènere, els frikis informàtics, l'univers dels hackers, els *mass-media*, l'espionatge internacional d'alta volada inclòs —com no— el governamental, etc. En detriment dels diàlegs, les pàgines més reeixides d'aquesta novel·la són sens dubte les narratives.

Amb una estructura una mica desigual, s'agraeix que Lagercrantz no abusi del personatge de Lisbeth Salander, reservant-ho per a la segona meitat de la novel·la. En el fons —crec jo— aquest tipus de productes, en general, tenen marcats en el seu origen seus propis límits. I això sense comptar que un desenllaç argumental de la novel·la em sembla tan ensucrat i tranquil·litzador que resulta poc versemblant. Potser continuar amb una cinquena entrega sigui més que arriscat —saber parar a temps és tota una virtut— perquè potser se li estan demanant massa lluna en el cove de sempre. **JMSR**

**LA VIOLENCIA POLÍTICA
CONTRA LAS DONES (1936-1953)**

d'Antoni Simó Rosaleny i

Ricard Camil Torres Fabra

Editorial: Institució Alfons el Magnànim

València, 2016 | Pàgines 342

Els autors han realitzat un treball d'arxiu extraordinàriament valuós perquè sabem com va funcionar a València el règim carcerari que s'ocupava de les dones durant la guerra civil i els primers anys de la dictadura. A tal fi, han ex-

humat i buidat els arxius històrics corresponents que s'han conservat a l'actual presó de Picassent i han elaborat un conjunt de taules ben detallades tant sobre la relació de dones internes en la presó provincial de València durant la guerra civil com les que estaven preses durant el primer franquisme en les presons de la província de València.

El treball no inclou les presons d'Alacant ni de Castelló, però la investigació que han fet sobre aquests centres de reclusió femenina és exhaustiu, ja que aporta tota classe de dades: nom de cada reclusa, edat, procedència, condemna, dates d'entrada i d'eixida, etc. Els principals centres de reclusió, on les internes s'organitzaven en famílies ideològiques coordinades per una 'mare' van ser la presó de Gandia, els monestirs del Puig de Santa Maria i de Sant Miquel dels Reis, la Model i el Campament d'Alaquàs. La major part de les recluses eren joves. **JP**

destaquem...

Una al·legoria extravertida sobre la (manca de) llibertat

La riquesa narrativa nord-americana del segle XX és aclaparadora. A mesura que un creix, si no s'és reticent a l'experimentació o prefereix evitar romandre en certa ignorància, té capacitat per a expandir els seus horitzons i, així, alimentar les seues inquietuds. No hi ha res més grat que aquesta sensació d'aprenentatge continu, d'enriquiment intel·lectual i també moral.

Fa tot just uns anys, si m'arriben a preguntar pels noms d'autors d'aquest vast país hauria confeccionat un llistat una mica escàs. Molt probablement hagués esmentat a **Faulkner**, a **Hemingway**, a **Scott Fitzgerald**, a **Dos Passos**... és a dir, a alguns dels membres de l'anomenada *Generació Perduda*, a **Mark Twain** o **Melville**. Més tard, hagués afegit a **Philip Roth**, a **Don DeLillo**, a **Saul Bellow** o **Norman Mailer**, també a **Raymond Carver**, és clar. Tots ells grandíssims escriptors, no hi ha dubte. Però com de meravellós és poder descobrir

la prosa d'autores com **Shirley Jackson**, **Cynthia Ozick**, **Lucia Berlin** o **Lydia Davis** —totes elles, i alguna més, imprevedibles per a mi avui dia—. I què meravellós és descobrir a altres narradors que van decidir ser més atrevits i explorar les possibilitats del llenguatge i la seva estructura, com **Thomas Pynchon** o **Robert Coover**, **William Gass**, **Foster Wallace**, **Gaddis** o **Barthelme**, **Barth**... A tots ells li sumo ara per dret propi el nom de **Stanley Elkin**.

Elkin és l'autor d'*El condominio* (**La Fuga Ediciones**), obra publicada a Espanya el 2015 però a la qual he arribat fa poc amb total satisfacció. El que aquí ens trobem és una espècie de farsa, una surrealista història protagonitzada per un home de 37 anys, Marshall Preminger, que si ens atenim a la seua descripció exemplifica a la perfecció el paper de fracassat o perdedor —verge, etern estudiant que encara no ha presentat la seva tesi doctoral, sense un cèntim

en el seu compte d'estalvis...—. El que a priori pot significar un viratge dràstic en la seua vida, un viratge cap a l'èxit o, almenys, cap a la tranquil·litat econòmica, es converteix finalment en un estrambòtic viatge cap a l'absurd.

La mort del seu pare és l'origen d'aquesta immersió cap a un món endogàmic, rastrer, fins a cert punt grotesc, un món representat pel condomini en el qual vivia el seu progenitor. Preminger viatja a Chicago amb l'esperança de comptar amb una suculenta herència, però en arribar el que es troba és amb un cúmul de deutes que al principi li sorprenen i més tard el condemnen perquè finalment decideix traslladar-se a aquesta estranya comunitat de veïns.

El complex d'edificis que descriu Elkin és, en realitat, un microunivers en què el racisme, el xantatge, l'abús de poder i la bogeria són molt presents. Preminger, víctima d'aquesta absurda realitat, intenta sobreviure com pot, adaptant-se als requisits impostos, però acaba condemnat. Una al·legoria sobre la (manca de) llibertat, extravertida i captivadora. **≡**

Eric Gras

EL CONDOMINIO

d'Stanley Elkin

Introducció: Tom LeClair

Traducció: Montse Meneses Vilar

Editorial: La Fuga Ediciones

Barcelona, 2015 | Pàgines 160